



Strasbūrā, 23.4.2024.  
C(2024) 2680 final

## **KOMISIJAS IETEIKUMS**

**(23.4.2024)**

**par integrētu bērnu aizsardzības sistēmu izstrādi un stiprināšanu bērna interesēs**

{SWD(2024) 98 final}

## KOMISIJAS IETEIKUMS

(23.4.2024)

### par integrētu bērnu aizsardzības sistēmu izstrādi un stiprināšanu bērna interesēs

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 292. pantu,

tā kā:

- (1) Viens no Eiropas Savienības pamatmērķiem ir aizsargāt bērnus no visu veidu vardarbības. Līguma par Eiropas Savienību (“LES”) 3. panta 3. punktā ir noteikts, ka Savienībai ir jāveicina bērnu tiesību aizsardzība. Saskaņā ar LES 2. pantu šīs pamattiesības ir viena no vērtībām, pamatojoties uz kurām dibināta Savienība. Saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību Hartas (“Harta”) 24. pantu bērniem ir tiesības uz viņu labklājībai nepieciešamo aizsardzību un gādību un visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, neatkarīgi no tā, vai tās veic valsts iestādes vai privātas iestādes, pirmkārt jāņem vērā bērna intereses. Saskaņā ar LES 3. panta 5. punktu šāda aizsardzība būtu jānodrošina ne tikai Savienībā, bet arī Savienības attiecībās ar citām pasaules daļām.
- (2) Bērnu aizsardzība ir arī viens no galvenajiem mērķiem Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par bērna tiesībām (“ANO Konvencija”)<sup>1</sup>, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (“ECTK”)<sup>2</sup>, kā arī citos starptautiskajos juridiskajos instrumentos<sup>3</sup> un juridiski nesaistošos instrumentos ANO līmenī<sup>4</sup> un Eiropas Padomes līmenī<sup>5</sup>.

---

<sup>1</sup> ANO 1989. gada Konvencija par bērna tiesībām; kā arī ANO Konvencijas par bērna tiesībām fakultatīvais protokols par bērnu tirdzniecību, bērnu prostitūciju un bērnu pornogrāfiju, 2000. gads; ANO Konvencijas par bērna tiesībām fakultatīvais protokols par bērnu iesaistīšanu bruņotos konfliktos, 2000. gads; un ANO Konvencijas par bērna tiesībām fakultatīvais protokols par komunikācijas procedūru, 2011. gads.

<sup>2</sup> Sk. arī minētās konvencijas protokolus, kā tie interpretēti Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā, kā arī Eiropas Padomes konvencijas, kas īpaši attiecas uz bērniem, piemēram, 2007. gada Konvenciju par bērnu aizsardzību pret seksuālu izmantošanu un seksuālu vardarbību un 2003. gada Konvenciju par saskari ar bērniem.

<sup>3</sup> Sk. jo īpaši ANO 2006. gada Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (“UNCRPD”); Hāgas 1980. gada Starptautisko privāttiesību konferences instrumentus, piemēram, Konvenciju par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem; 1993. gada Konvenciju par bērnu aizsardzību un sadarbību starpvalstu adopcijas jautājumos; 1996. gada Konvenciju par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem; 2007. gada Konvenciju par uzturlīdzekļu bērniem un cita veida ģimenes uzturēšanas līdzekļu pārrobežu piedziņu; 2007. gada Protokolu par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem; kā arī Starptautiskās Darba organizācijas 1999. gada Konvenciju Nr. 182 par bērnu darba ļaunāko formu aizliegšanu un tūlītēju rīcību to izskaušanai.

<sup>4</sup> Sk. jo īpaši ANO Bērna tiesību komitejas vispārīgās piezīmes par Konvenciju par bērna tiesībām; ANO Personu ar invaliditāti tiesību komitejas vispārīgās piezīmes Nr. 4 par 24. pantu “Tiesības uz iekļaujošu izglītību” (2016. gads) un Nr. 5 par neatkarīgu dzīvi un iekļaušanu kopienā (2017. gads); 2022. gada Pamatnostādnes par deinstitutionalizāciju, tostarp ārkārtas situācijās; ANO Ģenerālās asamblejas 2010. gada Pamatnostādnes par bērnu alternatīvo aprūpi un 2015. gada Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam.

- (3) Bērnu tiesību ievērošanai un īstenošanai ir centrāla vieta ES stratēģijā par bērna tiesībām (“Stratēģija”)<sup>6</sup>. Stratēģijā Komisija apņēmas “iesniegt iniciatīvu, kuras mērķis ir atbalstīt integrētu bērnu aizsardzības sistēmu izstrādi un stiprināšanu” un kura būtu viens no stratēģijas svarīgākajiem rezultātiem, kuru mērķis ir apkarot visu veidu vardarbību pret bērniem un nodrošināt bērnu aizsardzību.
- (4) Eiropas Parlaments 2021. gada rezolūcijā par bērnu tiesībām<sup>7</sup> uzsvēra, cik svarīgi ir izstrādāt un stiprināt integrētas valstu un transnacionālas bērnu aizsardzības sistēmas, kas aprīkotas ar resursiem, īstenošanas un uzraudzības shēmām. Padomes 2022. gada jūnija secinājumos par ES stratēģiju par bērna tiesībām dalībvalstis tika aicinātas arī īstenot integrētu (koordinētu un daudzdisciplīnu) pieeju bērnu aizsardzībai<sup>8</sup>. Arī Reģionu komiteja savā atzinumā uzsvēra, ka ir ļoti svarīgi mudināt vietējās un reģionālās pašvaldības iesaistīties integrētās bērnu aizsardzības sistēmās<sup>9</sup>.
- (5) Pēc tam, kad jaunajā ES Bērnu līdzdalības platformā<sup>10</sup> notikusi apspriešanās ar vairāk nekā 1000 bērniem par viņu aizsardzības vajadzībām, secināms, ka bērnu aizsardzība joprojām nav pilnībā nodrošināta<sup>11</sup>. Šā ieteikuma pamatā ir arī atklāta sabiedriskā apspriešana un uzaicinājums iesniegt atsauksmes. Arī Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (“FRA”) pēc Komisijas pieprasījuma veica Savienības valstu bērnu aizsardzības sistēmu<sup>12</sup> un to darbības kartēšanu. Galvenie rezultāti ir izklāstīti uz pierādījumiem balstītajā dienestu darba dokumentā, kas pievienots šim ieteikumam.
- (6) Galvenais secinājums ir, ka valstu bērnu aizsardzības sistēmas ir atšķirīgas. Minētās sistēmas ir izstrādātas atbilstoši konkrētām vajadzībām, piešķirtajiem resursiem, tās atspoguļo konkrētus kultūras, sociālos un vēsturiskos faktorus, un tām ir dažādi decentralizācijas līmeņi. Savukārt to trūkumi ir vieni un tie paši, piemēram, nepietiekama profilakses politika un agrīnās identifikācijas sistēmas, kā arī trūkst laikus piešķirta un visaptveroša (tostarp psihosociāla) atbalsta, jo īpaši bērniem, kuri vienlaikus saskaras ar dažādām aizsardzības vajadzībām, un uzraudzības. Bieži vien trūkst koordinācijas mehānismu efektīvas daudzdisciplīnu reaģēšanas nodrošināšanai dažādās ministrijās vai dažādos kompetences līmeņos. Problēma ir arī cilvēkresursu un finanšu resursu pieejamība un koordinācija. Pamatojoties uz to, nepārprotami ir vajadzīgas efektīvākas un integrētākas bērnu aizsardzības sistēmas.

<sup>5</sup> Sk. jo īpaši Ministru komitejas pieņemtos instrumentus: Pamatnostādnes par bērniem piemērotu tiesu sistēmu, 2010. gads; Ieteikumu par ziņošanas sistēmu stiprināšanu attiecībā uz vardarbību pret bērniem, CM/Rec(2023)8; Ieteikumu par bērnu un jauniešu līdz 18 gadu vecumam līdzdalību, CM/Rec(2012)2; Ieteikumu par nepavadītu un nošķirtu bērnu efektīvu aizbildnību migrācijas kontekstā, CM/Rec(2019)11; Ieteikumu par cilvēktiesību principiem un pamatnostādnes par vecuma noteikšanu migrācijas kontekstā, CM/Rec(2022)22; Ieteikumu par pamatnostādņēm bērna tiesību ievērošanai, aizsardzībai un īstenošanai digitālajā vidē, CM/Rec(2018)7; Ieteikumu par bērnu tiesībām un bērniem un ģimenēm draudzīgiem sociālajiem pakalpojumiem, CM/Rec(2011)12; Pamatnostādnes par bērniem draudzīgu veselības aprūpi, 2011. gads; Ieteikumu par aprūpes iestādēs dzīvojošo bērnu tiesībām, CM/Rec(2005)5; un Eiropas Padomes stratēģiju par bērna tiesībām (2022.–2027. gads).

<sup>6</sup> ES stratēģija par bērna tiesībām (COM(2021) 142 final).

<sup>7</sup> Eiropas Parlamenta rezolūcija (2021. gada 11. marts) par bērnu tiesībām ES stratēģijas par bērna tiesībām kontekstā ([2021/2523\(RSP\)](#)).

<sup>8</sup> Padomes secinājumi attiecībā uz ES stratēģiju par bērna tiesībām ([10024/22](#)).

<sup>9</sup> Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Vietējo un reģionālo pašvaldību lomas stiprināšana integrētās bērnu aizsardzības sistēmās”, kas pieņemts 2024. gada 17. un 18. aprīļa plenārsesijā. Sk.: [Atzinuma faktu lapa \(europa.eu\)](#).

<sup>10</sup> Sk. [ES Bērnu līdzdalības platforma | Eiropas Savienība \(europa.eu\)](#).

<sup>11</sup> Sk. [Bērnu aizsardzība – integrējošas sistēmas \(europa.eu\)](#).

<sup>12</sup> Sk. [Bērnu aizsardzības sistēmu kartēšana ES – 2023. gada atjauninājums | Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra \(europa.eu\)](#).

- (7) Lai veicinātu pilnīgas neiecietības kultūru pret vardarbību pret bērniem, ir jānovērš plaša starp starptautiskajiem standartiem, politiskajām saistībām un rīcību un jāiesaista visi attiecīgie dalībnieki visā sabiedrībā<sup>13</sup>. Tam būtu jāattiecas uz jebkāda veida vardarbību, t. i., visa veida fizisku vai psiholoģisku vardarbību, miesas bojājumiem vai nežēlīgu, nevērīgu vai nolaidīgu izturēšanos, sliktu izturēšanos vai ekspluatāciju, tostarp seksuālu vardarbību, kas veikta fiziski, tiešsaistē vai virtuālās pasaulēs (“vardarbība pret bērniem”). Šāda vardarbība ietver, piemēram, vardarbību ģimenē, cilvēku tirdzniecību, seksuālu vardarbību, ar dzimumu saistītu vardarbību, tostarp sieviešu dzimumorgānu kropļošanu un bērnu laulības, kā arī visa veida iebiedēšanu un miesas sodus. Ņemot to vērā, šā ieteikuma galvenais mērķis ir veicināt integrētu bērnu aizsardzības sistēmu izstrādi dalībvalstīs un stiprināt to darbību, kā arī veicināt bērnu aizsardzību kā Savienības ārējās darbības prioritāti.
- (8) Lai valstu bērnu aizsardzības sistēmas labāk spētu reaģēt uz bērnu uzskatiem un vajadzībām, kas ir šā ieteikuma centrā, tām vajadzētu būt pielāgotām kontekstam, to centrā ir jābūt bērniem un tās būtu jāīsteno vispiemērotākajā pārvaldības līmenī. Dalībvalstīm būtu jāveicina starpnozaru sadarbība un koordinācija starp privātā sektora dalībniekiem, vietējām, reģionālajām un valsts iestādēm un Savienības iestādēm, struktūrām un aģentūrām, lai nodrošinātu vienlīdzīgu piekļuvi bērnu aizsardzības pakalpojumiem. Pirmām kārtām būtu jāņem vērā bērna intereses, vienlaikus uzklusot bērnu viedokļus. Integrētajā pieejā būtu arī jāsaista profilakse, agrīnā brīdināšana, ziņošana, starpnozaru atbalsts un uzraudzība.
- (9) Dažādiem dalībniekiem dažādos kompetences līmeņos un nozarēs ir īpaši pienākumi bērnu aizsardzības jomā. Ir būtiski skaidri definēt uzdevumus un panākt ciešu koordināciju starp visiem attiecīgajiem dalībniekiem, jo īpaši publiskajām iestādēm (visos līmeņos un atbilstoši to kompetencei), privātā sektora dalībniekiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Attiecīgie speciālisti un dalībnieki pārstāv dažādas nozares, piemēram, izglītību un apmācību (skolotāji, pedagogi, atbalsta pakalpojumi visos līmeņos, tostarp agrīnā pirmskolas izglītība un aprūpe), sociālo jomu (piemēram, sociālie darbinieki, pakalpojumu sniedzēji, mājokļu un audžuģimeņu aprūpes sniedzēji), veselības aprūpi (tostarp psihoemocionālo veselību), tieslietas un tiesībaizsardzību (piemēram, juristi, tiesneši, policija, profesionāļi, kas strādā slēgtās vai daļēji slēgtās iestādēs), patvērumu un migrāciju, diplomātisko un konsulāro aizsardzību, digitālo, sporta, atpūtas, plašsaziņas līdzekļu un kultūras nozari, finanses, uzņēmējdarbību un vidi, kā arī tradicionālos un reliģiskos līderus. Ģimenēm un kopienām, kā arī pašiem bērniem ir svarīga loma bērnu aizsardzībā.
- (10) Dalībvalstu rīcībā esošo rīku plašais klāsts, tostarp Savienības līmenī (tiesību akti, rīcībpolitika un finansējums), var palīdzēt bērnu aizsardzības sistēmas padarīt integrētākas un stabilākas. Tādējādi šis ieteikums balstās uz attiecīgajiem Savienības *acquis*, kas saistīti ar bērnu tiesībām, kā arī uz nesaistošām darbībām, kas veiktas šajā jomā<sup>14</sup>. Tā mērķis ir izveidot holistisku un transversālu pieeju bērnu aizsardzībai, apvienojot jau spēkā esošos tiesību aktus un darbības, lai bērnu aizsardzības sistēmas darbotos integrētāk un to centrā būtu bērni.

<sup>13</sup> Sk. [Pēdējais laiks izbeigt vardarbību pret bērniem | ANO ģenerālsekretāra īpašais pārstāvis jautājumos par vardarbību pret bērniem](#).

<sup>14</sup> Šā ieteikuma pielikumā ir sniegts neizsmelošs pārskats par attiecīgajiem Savienības tiesību aktiem, politikas dokumentiem un finansēšanas iespējām.

- (11) Līdztiesības un iekļaušanas veicināšana mūsu sabiedrībā ir svarīgs instruments vardarbības novēršanai. Bērni, kuriem ir ar diskriminācijas cēloņiem saistītas iezīmes, biežāk saskaras ar iebiedēšanu. Piemēram, bērniem ar invaliditāti ir lielāks risks kļūt par vardarbības un ļaunprātīgas izmantošanas upuriem gan dzīvesvietas vidē, gan iestādēs<sup>15</sup>. 11 % LGBTI bērnu vecumā no 15 līdz 17 gadiem piecos iepriekšējos gados pirms 2019. gada aptaujas piedzīvoja fizisku vai seksuālu uzbrukumu, kura iemesls bija viņu piederība LGBTI kopienai<sup>16</sup>. Bērniem, kuri ir liecinieki rasismam un piedzīvo pašcenzūru saistībā ar savu identitāti, ir lielāka iespēja piedzīvot sociālemocionālas problēmas nekā tiem, kuri ar to nesastopas. Tas jo īpaši attiecas uz romu bērniem, kuri ikdienā bieži saskaras ar diskrimināciju, antičigānismu un sociālekonomisko atstumtību<sup>17</sup>. Tāpēc ir būtiski, lai integrētas bērnu aizsardzības sistēmas būtu iekļaujošas, nodrošinot, ka attieksme pret visiem bērniem vienmēr ir vienlīdzīga un nediskriminējoša saskaņā ar Komisijas piecām Savienības līdztiesības stratēģijām,<sup>18</sup> ES stratēģiju antisemitisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam<sup>19</sup> un Rīcības plānu integrācijai un iekļaušanai<sup>20</sup>. Kopīgā paziņojuma “Naidam nav vietas” mērķis ir pastiprināt ES centienus apkarot naidu visās tā izpausmēs<sup>21</sup>.
- (12) Psihoemocionālā veselība un psiholoģiskais atbalsts ir būtiski elementi jebkurā bērnu aizsardzības posmā. Komisijas paziņojumā par visaptverošu pieeju garīgajai veselībai<sup>22</sup> galvenā uzmanība pievērsta bērnu psihoemocionālās veselības uzlabošanai. Komisija atzīst, ka bērnība ir kritiski svarīgs posms, kas ietekmē psihoemocionālo veselību visa mūža garumā. Visas skolas pieejā labbūtībai būtiska nozīme ir psihoemocionālajai veselībai un nevardarbīgai valodai, lai sadarbībā ar psihoemocionālās veselības speciālistiem un ģimenēm novērstu iebiedēšanu, tostarp iebiedēšanu tiešsaistē, un vardarbību. To īpaši uzsver Komisijas ekspertu grupa jautājumos par atbalstošu mācību vidi grupām, kuras pakļautas nepietiekamu sekmju riskam, un labbūtības atbalstam skolā<sup>23</sup>, kas palīdz līdz 2025. gadam izveidot Eiropas izglītības telpu<sup>24</sup>. Šis darbs atbalsta Padomes 2022. gada 28. novembra ieteikuma “Ceļi uz panākumiem skolā” īstenošanu<sup>25</sup>.

<sup>15</sup> Kā atzīts Personu ar invaliditāti tiesību stratēģijā 2021.–2030. gadam (COM(2021) 101 final) un pamatojoties uz FRA veikto analīzi, sk.: [Vardarbība pret bērniem ar invaliditāti: tiesību akti, rīcībpolitika un programmas ES | Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra \(europa.eu\)](#).

<sup>16</sup> Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA), [A long way to go for LGBTI equality](#), 2020. gads; [FRA LGBTI Survey Data Explorer](#).

<sup>17</sup> Ziņojums par ES programmas attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām līdz 2020. gadam izvērtēšanu (COM(2018) 785 final).

<sup>18</sup> Paziņojums par dzimumu līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam (COM(2020) 152 final); Paziņojums par ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģisko satvaru (COM(2020) 620 final); Padomes Ieteikums par romu līdztiesību, iekļaušanu un līdzdalību (OV C 93, 19.3.2021.); Paziņojums par LGBTIK līdztiesības stratēģiju 2020.–2025. gadam (COM(2020) 698 final); Personu ar invaliditāti tiesību stratēģija (COM(2021) 101 final); un Paziņojums par ES rasisma apkarošanas plānu 2020.–2025. gadam (COM(2020) 565 final).

<sup>19</sup> Komisijas paziņojums “ES stratēģija antisemitisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam (2021.–2030. gads)” (COM(2021) 615 final).

<sup>20</sup> Komisijas paziņojums “Rīcības plāns par integrāciju un iekļaušanu 2021.–2027. gadam” (COM/2020/758 final).

<sup>21</sup> Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Naidam nav vietas: Eiropa ir vienota savā nostājā pret naidu”, JOIN/2023/51 final, 2023. gada 6. decembris.

<sup>22</sup> Paziņojums par visaptverošu pieeju garīgajai veselībai (COM(2023) 298 final).

<sup>23</sup> Sk. [Komisijas ekspertu grupa labbūtības jautājumos skolās](#).

<sup>24</sup> Komisijas paziņojums par Eiropas Izglītības telpas izveidi līdz 2025. gadam (COM(2020)625 final).

<sup>25</sup> Padomes Ieteikums (2022. gada 28. novembris) “Ceļi uz panākumiem skolā” (OV C 469, 9.12.2022.).

- (13) Viens no galvenajiem bērnu sociālās atstumtības faktoriem ir nevienlīdzīga piekļuve pamatpakalpojumiem. Tie ir būtiski bērnu labbūtībai un viņu sociālo, kognitīvo un emocionālo prasmju attīstībai. Eiropas sociālo tiesību pīlāra<sup>26</sup> 11. princips paredz, ka bērniem ir tiesības uz kvalitatīvu agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi par pieņemamu cenu; tiesības uz aizsardzību pret nabadzību, kā arī to, ka bērniem no sociāli nelabvēlīgas vides ir tiesības uz īpašiem pasākumiem vienlīdzīgu iespēju vairošanai. Turklāt Padomes ieteikumā par Eiropas Garantiju bērniem<sup>27</sup> dalībvalstis tiek aicinātas novērst un apkarot sociālo atstumtību, garantējot, ka bērniem, kam vajadzīga palīdzība, ir efektīvi pieejami pamatpakalpojumi, piemēram, izglītība, veselības aprūpe un mājokļi. Tas jo īpaši attiecas uz bērniem no nestabilām, vardarbīgām un agresīvām ģimenēm. Eiropas sociālo tiesību pīlārs, Eiropas Garantija bērniem un Eiropas Aprūpes stratēģija<sup>28</sup> piedāvā visaptverošu ES politikas satvaru, lai nodrošinātu piekļuvi pamatpakalpojumiem bērniem neaizsargātās situācijās vai no nelabvēlīgas vides. Arī Padomes Ieteikums par pirmsskolas izglītību un aprūpi<sup>29</sup> atbalsta dalībvalstu centienus uzlabot piekļuvi agrīnajai pirmsskolas izglītībai un aprūpei un tās kvalitāti. ES jaunatnes stratēģijā 2019.–2027. gadam<sup>30</sup> ir atgādināts, ka trešdaļa jauniešu Eiropā ir pakļauti nabadzības un sociālās atstumtības riskam, kas ietekmē viņu iespējas izmantot savas sociālās tiesības. Daudzi jaunieši joprojām saskaras ar dažāda veida diskrimināciju, aizspriedumiem un naida noziegumiem. Tāpēc ir ļoti svarīgi novērst nevienlīdzību un strādāt pie tā, lai nodrošinātu vienlīdzīgas iespējas jaunākajām paaudzēm Eiropā, tostarp atstumtākajām un izslēgtākajām grupām.
- (14) Vardarbīga izturēšanās pret bērniem un bērnu seksuāla izmantošana ir noziegums, kas Savienībā kļūst arvien biežāks. Šis ieteikums atspoguļo to, cik svarīga ir Savienības apņemšanās aizsargāt bērnus pret seksuālu vardarbību gan tiešsaistē, gan bezsaistē. ES stratēģijā efektīvākai cīņai pret bērnu seksuālu izmantošanu<sup>31</sup> ir izmantota holistiska perspektīva attiecībā uz šo noziegumu: ir piesaistīti visi ES līmenī pieejamie instrumenti – gan leģislatīvi, gan neleģislatīvi –, lai novērstu un apkarotu šos noziegumus un sniegtu palīdzību cietušajiem, un mobilizētas visas attiecīgās ieinteresētās personas, sākot ar publiskajām iestādēm un beidzot ar privāto sektoru. Šīs stratēģijas ietvaros Komisija pieņēma priekšlikumu regulai par seksuālas vardarbības pret bērniem novēršanu un apkarošanu<sup>32</sup>, kas tiešsaistes pakalpojumu sniedzējiem uzliktu par pienākumu novērst tādu materiālu izplatīšanu, kuros atspoguļota seksuāla vardarbība pret bērniem un bērnu iedraudzināšana. Direktīvā par seksuālas vardarbības pret bērniem apkarošanu<sup>33</sup> ir sniegtas noziedzīgu nodarījumu un sankciju definīcijas

<sup>26</sup> Iestāžu kopīgā proklamācija par Eiropas sociālo tiesību pīlāru (OV C 428/10, 13.12.2017.).

<sup>27</sup> Padomes Ieteikums (ES) 2021/1004 (2021. gada 14. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Garantiju bērniem (OV L 223, 22.6.2021.).

<sup>28</sup> Paziņojums par Eiropas Aprūpes stratēģiju (COM(2022) 440 final).

<sup>29</sup> Padomes Ieteikums (2022. gada 8. decembris) par pirmsskolas izglītību un aprūpi: Barcelonas mērķrādītāji 2030. gadam (OV C 484, 20.12.2022.).

<sup>30</sup> Eiropas Savienības Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju rezolūcija par regulējumu Eiropas sadarbībai jaunatnes jomā: Eiropas Savienības jaunatnes stratēģija 2019.–2027. gadam (OV C 456, 18.12.2018.).

<sup>31</sup> ES stratēģija efektīvākai cīņai pret bērnu seksuālu izmantošanu (COM(2020) 607 final).

<sup>32</sup> Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko paredz noteikumus seksuālas vardarbības pret bērniem novēršanai un apkarošanai, COM(2022) 209 final.

<sup>33</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/93/ES (2011. gada 13. decembris) par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālas izmantošanas un bērnu pornogrāfijas apkarošanu, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2004/68/TI (Direktīva par seksuālas vardarbības pret bērniem apkarošanu) ([OV L 335, 17.12.2011.](#)).

seksuālas vardarbības pret bērniem un bērnu seksuālas izmantošanas apkarošanas jomā un noteikti dalībvalstu pienākumi attiecībā uz minēto noziegumu novēršanu, kā arī palīdzību un atbalstu cietušajiem. Stratēģijas ietvaros Komisija pieņēma priekšlikumu šīs direktīvas pārskatīšanai<sup>34</sup>.

- (15) Bērni gan fiziskajā, gan digitālajā vidē ir jāaizsargā pret tādiem riskiem kā (kiber)iebiedēšana un uzmākšanās. Tas ir uzsvērts arī Padomes secinājumos par digitālo spēcīnāšanu nolūkā aizsargāt un īstenot pamattiesības digitālajā laikmetā<sup>35</sup> un par atbalstu labbūtībai digitālajā izglītībā<sup>36</sup>. Eiropas stratēģijas “Bērniem labāks internets”<sup>37</sup> (BIK+) mērķis ir nodrošināt, ka jaunajā digitālajā desmitgadē bērni tiek aizsargāti, respektēti un spēcīnāti tiešsaistē, savukārt tiesiskajā un politiskajā satvarā svarīgs jautājums ir nepilngadīgo aizsardzība, piemēram, Digitālo pakalpojumu aktā<sup>38</sup>, Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvā<sup>39</sup>, Vispārīgā datu aizsardzības regulā<sup>40</sup> un ES iniciatīvā attiecībā uz tīmekli 4.0 un virtuālajām pasaulēm<sup>41</sup>. BIK+ satvarā Komisija turpina apkarot iebiedēšanu tiešsaistē, jo īpaši ar darbu, ko veic ES līdzfinansētais drošāka interneta centru (“SIC”) tīkls, kurš nodrošina palīdzības tālrunus, kā arī apmācību un resursus, kas izmantojami formālās un neformālās izglītības vidē.
- (16) Dalībvalstu tiesu sistēmās būtu jāņem vērā vajadzības, kuras ir bērniem kā cietušajiem, aizdomās turētajiem, apsūdzētajiem vai notiesātajiem, lieciniekiem vai kā citām pusēm tiesvedībā, lai veicinātu viņu tiesību efektīvu īstenošanu. Cietušo tiesību direktīva<sup>42</sup>, Procedūras aizsardzības direktīva attiecībā uz bērniem, kas ir aizdomās turētie vai apsūdzētie kriminālprocesā<sup>43</sup>, un ES stratēģija par cietušo tiesībām (2020.–2025. gads)<sup>44</sup> skaidri noteic vai to mērķis ir noteikt konkrētas tiesības un aizsardzības pasākumi bērniem, uz kuriem tās attiecas. Attiecībā uz noziegumos cietušajiem ir vajadzīga mērķtiecīga, integrēta daudzāģentūru pieeja cietušo bērnu atbalstam un aizsardzībai, izmantojot vecumam atbilstošus pakalpojumus. Attiecībā uz bērniem, kas

<sup>34</sup> Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par seksuālas vardarbības pret bērniem, bērnu seksuālas izmantošanas un seksuālu vardarbību pret bērniem atspoguļojošu materiālu apkarošanu, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2004/68/TI (pārstrādāta redakcija) (COM(2024) 60 final).

<sup>35</sup> Padomes secinājumi par digitālo spēcīnāšanu nolūkā aizsargāt un īstenot pamattiesības digitālajā laikmetā, 14309/23, 2023. gada 20. oktobris.

<sup>36</sup> Padomes secinājumi par atbalstu labbūtībai digitālajā izglītībā 14982/22, 2022. gada 28. novembris.

<sup>37</sup> Paziņojums “Digitāla desmitgade bērniem un jauniešiem. Jaunā Eiropas stratēģija “Bērniem labāks internets” (BIK+)” (COM/2022/212 final).

<sup>38</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2022/2065 (2022. gada 19. oktobris) par digitālo pakalpojumu vienoto tirgu un ar ko groza Direktīvu 2000/31/EK (Digitālo pakalpojumu akts) ([OV L 277, 27.10.2022.](#)).

<sup>39</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2018/1808 (2018. gada 14. novembris), ar ko, ņemot vērā mainīgos tirgus apstākļus, groza Direktīvu 2010/13/ES par to, lai koordinētu dažus dalībvalstu normatīvajos un administratīvajos aktos paredzētus noteikumus par audiovizuālo mediju pakalpojumu sniegšanu (Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīva) ([OV L 303, 28.11.2018.](#)).

<sup>40</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 4.5.2016.).

<sup>41</sup> Paziņojums “ES iniciatīva attiecībā uz tīmekli 4.0 un virtuālajām pasaulēm. Sākums virzībai uz nākamo tehnoloģisko pārkārtošanos”, (COM(2023) 442 final).

<sup>42</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/29/ES (2012. gada 25. oktobris), ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI ([OV L 315, 14.11.2012.](#)).

<sup>43</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/800 (2016. gada 11. maijs) par procesuālajām garantijām bērniem, kuri ir aizdomās turētie vai apsūdzētie kriminālprocesā ([OV L 132, 21.5.2016.](#)).

<sup>44</sup> ES stratēģija par cietušo tiesībām (2020.–2025. gads)(COM(2020) 258 final).

ir aizdomās turētie vai apsūdzētie, būtu jāizmanto daudzdisciplīnu pieeja, jo īpaši, lai individuāli novērtētu bērna īpašos apstākļus, vajadzības un neaizsargātību. Šis ieteikums arī atspoguļo Uzturēšanas saistību regulas<sup>45</sup> un Briseles IIb regulas<sup>46</sup> nozīmi, stiprinot pārrobežu tiesu iestāžu sadarbību Savienībā ar bērniem saistītās civillietās. Centrālās iestādes, kas izraudzītas saskaņā ar Briseles IIb regulu, sniedz palīdzību pārrobežu bērnu aizsardzības lietās. Bērni ir arī cilvēku tirdzniecības upuri visu veidu ekspluatācijas nolūkā<sup>47</sup>. Saskaņā ar Cilvēku tirdzniecības apkarošanas direktīvu<sup>48</sup> bērni, kas cietuši no cilvēku tirdzniecības, tiek uzskatīti par īpaši neaizsargātiem un tiem ir pievērsta īpaša uzmanība ES Stratēģijā cilvēku tirdzniecības apkarošanai 2021.–2025. gadam. Bērnu aizsardzības sistēmās liela nozīme ir bērnu palīdzības tālruņiem (116 111), palīdzības dienestam pazudušu bērnu meklēšanai (116 000) un citiem valsts (bērnu) palīdzības tālruņiem un uzticības tālruņiem.

- (17) Lai aizsargātu bērnu migrantu tiesības, tostarp nepavadītus bērnus un bērnus, kuri meklē starptautisko aizsardzību, ir jāpieliek pastāvīgas pūles problēmu risināšanā. Vardarbība katru dienu apdraud bērnus, kas pārvietojas, jo īpaši tos, kuri ceļo bez pavadona vai ir nošķirti no savām ģimenēm<sup>49</sup>. Bērni migranti un bēgļi ir īpaši neaizsargāti, un viņiem ir vajadzīga īpaša un atbilstīga aizsardzība, kā uzsvērts paziņojumā par bērnu migrantu aizsardzību<sup>50</sup>. Bērnu neaizsargātība palielinās, ja viņi ir nepavadīti vai nošķirti. Reaģējot uz Krievijas agresijas karu pret Ukrainu, Komisija ir pilnībā apņēmusies atbalstīt dalībvalstis tādu bērnu aizsardzībā, kuri pārvietoti no Ukrainas uz ES teritoriju<sup>51</sup>. Tas ietver atbalstu tālruņiem ziņošanai par pazudušiem bērniem un bērnu palīdzības tālruņiem, kā arī palīdzību pārvietoto bērnu iekļaušanai valstu izglītības sistēmās un norādījumu sniegšanu dalībvalstīm nolūkā palīdzēt nodrošināt pārvietoto bērnu ātru iekļaušanu attiecīgās valsts bērnu aizsardzības sistēmā<sup>52</sup>.
- (18) Migrācijas un patvēruma paktā, kas jāpieņem Padomei<sup>53</sup>, ir noteikti papildu aizsardzības pasākumi un pienākumi attiecībā uz bērnu aizsardzību, kas būs jāīsteno pirms pakta piemērošanas sākuma. Bērna interesēm joprojām ir centrāla vieta ES patvēruma *acquis*, kur tām jābūt galvenajam apsvērumam. Dalībvalstīm ir jāapzina un jāpielāgo visi īpašie noteikumi, kas patvēruma meklētājiem varētu būt vajadzīgi pēc robežas šķērsošanas, ņemot vērā aprūpes nepārtrauktību un stabilitāti. Paktā ir saīsināti bērnu pārstāvju iecelšanas termiņi un nostiprināti standarti, kas saistīti ar viņu

<sup>45</sup> Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās ([OV L 7, 10.1.2009.](#)).

<sup>46</sup> Padomes Regula (ES) 2019/1111 (2019. gada 25. jūnijs) par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupīšanu ([OV L 178, 2.7.2019.](#)).

<sup>47</sup> 2022. gadā 15 % no ES reģistrētajiem cietušajiem bija bērni. Skatīt: [Cilvēku tirdzniecības upuru skaits Eiropā – pieaugums par 10 %, un ES valstspiederīgo īpatsvars cietušo vidū palielinājās līdz 59 % – Eiropas Komisija \(europa.eu\)](#).

<sup>48</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/36/ES (2011. gada 5. aprīlis) par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, un ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI ([OV L 101, 15.4.2011.](#)).

<sup>49</sup> Ģenerālsēkretāra īpašā pārstāvja jautājumos par vardarbību pret bērniem birojs un *Universidad Iberoamericana*, [Violence against children on the move From a continuum of violence to a continuum of protection](#), 2020. gads.

<sup>50</sup> Paziņojums “Bērnu migrantu aizsardzība” (COM(2017) 211 final).

<sup>51</sup> Sk. Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei “Pagaidu aizsardzība personām, kuras bēg no Krievijas agresijas kara: situācija pēc gada”, COM(2023) 140 final.

<sup>52</sup> Sk. [Ukrainas bēgļi: bērnu aizsardzība – Eiropas Komisija \(europa.eu\)](#).

<sup>53</sup> Sk.: [Eiropas Komisijas priekšsēdētājas ziņojums: Migrācijas un patvēruma pakts \(europa.eu\)](#)



apmācību, kvalifikāciju un pārraudzību, vienlaikus paredzot nepieciešamību ņemt vērā bērnu viedokli un sniegt bērniem piemērotu informāciju. Tajā saīsināti termini, kas saistīti ar visu bērnu piekļuvi izglītībai, un paplašināta bērnu piekļuve veselības aprūpei, lai viņi saņemtu tāda paša veida veselības aprūpi, kāda tiek sniegta attiecīgās valsts valstspiederīgajiem, kuri ir nepilngadīgie. Tas ietver stingrākas garantijas nepilngadīgajiem saistībā ar aizturēšanu, precizējot, ka parasti bērnus nevajadzētu aizturēt. Kā uzsvērts Integrācijas un iekļaušanas rīcības plānā<sup>54</sup>, pāreja uz atbalstu pieaugušajiem ir vēl viens būtisks aspekts, kas jāņem vērā bērnu aizsardzības sistēmā, lai nodrošinātu vislabāko un ilgtspējīgāko izklūšanu no sistēmas.

- (19) Savienība nodrošina plašas finansēšanas iespējas, lai veicinātu bērnu aizsardzību pret visu veidu vardarbību. Ir pieejami Savienības līdzekļi, lai atbalstītu integrētu bērnu aizsardzības sistēmu izstrādi un stiprināšanu dalībvalstīs un citus attiecīgus pasākumus. Lai atvieglotu dažādu programmu salīdzināšanu, Komisija ir ieviesusi vienotu vārteju Savienības fondiem un ļauj lietotājiem atrast attiecīgas finansējuma iespējas<sup>55</sup>. Savienības finansējuma saņēmējiem, īstenojot šādu finansējumu, ir pienākums ievērot Savienības vērtības, principus, piemērojamos tiesību aktus un līguma noteikumus. Komisija ir īstenojusi pasākumus, lai atbalstītu atbilstību un novērstu iespējamus pārkāpumus. Turklāt attiecībā uz ES fondiem, uz kuriem attiecas Kopīgo noteikumu regula<sup>56</sup>, dalībvalstīm ir jāizpilda horizontālie veicinošie nosacījumi, kas noteikti Hartā, kā arī ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām (“*UNCRPD*”). Attiecīgi dalībvalstīm ir jāievieš efektīvi mehānismi, lai nodrošinātu, ka no minētajiem Savienības fondiem atbalstītās programmas un to īstenošana atbilst Hartai un *UNCRPD*.
- (20) Komisija programmas “Pilsoni, vienlīdzība, tiesības un vērtības” (“*CERV*”)<sup>57</sup> sadaļas *Daphne* ietvaros arī sniedz īpašu finansiālu atbalstu, lai novērstu un apkarotu vardarbību pret bērniem, ar dzimumu saistītu vardarbību pret meitenēm un vardarbību ģimenē un aizsargātu šādas vardarbības upurus. *CERV* sadaļa “Līdztiesība, tiesības un dzimumu līdztiesība” sniedz papildu finansēšanas iespējas, lai veicinātu bērnu tiesības un bērnu līdzdalību un apkarotu diskrimināciju, ar ko saskaras noteiktas bērnu grupas. Programma “Tiesiskums”<sup>58</sup> arī atbalsta bērnu aizsardzību, sniedzot finansējuma iespējas, jo īpaši bērniem draudzīgas justīcijas jomā.
- (21) Tehniskā atbalsta instruments<sup>59</sup> nodrošina pēc pieprasījuma pielāgotas tehniskās zināšanas strukturālo reformu izstrādei un īstenošanai dalībvalstīs. Tas ietver tādas jomas kā izglītība, sociālie pakalpojumi, migrācija un robežu pārvaldība, veselība un tiesiskums, piemēram, atbalsts bērnu māju (*Barnahus*)<sup>60</sup> īstenošanai. Integrētas bērnu

<sup>54</sup> Rīcības plāns par integrāciju un iekļaušanu 2021.–2027. gadam (COM(2020)758 final).

<sup>55</sup> Sk. [Finansējums un konkursi \(europa.eu\)](#).

<sup>56</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1060 (2021. gada 24. jūnijā), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu, Taisnīgas pārkārtošanās fondu un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Finansiāla atbalsta instrumentu Robežu pārvaldībai un vīzu politikai ([OV L 231, 30.6.2021.](#)).

<sup>57</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/692 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido programmu “Pilsoni, vienlīdzība, tiesības un vērtības” un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1381/2013 un Padomes Regulu (ES) Nr. 390/2014 ([OV L 156, 5.5.2021.](#)).

<sup>58</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/693 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido programmu “Tiesiskums” un atceļ Regulu (ES) Nr. 1382/2013 ([OV L 156, 5.5.2021.](#)).

<sup>59</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/240 (2021. gada 10. februāris), ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu ([OV L 57, 18.2.2021.](#)).

<sup>60</sup> Sk. [Barnahus](#).

aizsardzības sistēmas ir arī daļa no 2024. gada tehniskā atbalsta pamatiniciatīvas “Demokrātijas un tiesiskuma stiprināšana”<sup>61</sup>. Starptautisko reformu var novērst bērnu nabadzību un sociālo atstumtību saskaņā ar pamatiniciatīvu par Eiropas Garantijas bērniem īstenošanu, vienlaikus piedāvājot iespēju sniegt daudzvalstu tehnisko atbalstu.

- (22) Vairākas citas Savienības finansējuma programmas var aptvert citas konkrētas problēmas, kas saistītas ar bērnu aizsardzību un bērnu labbūtību. Tas jo īpaši var attiekties uz bērnu psihoemocionālo veselību, vakcināciju un bērnu vēža profilaksi un aprūpi saskaņā ar programmu “ES – veselībai”<sup>62</sup>. Bērnu nabadzības un sociālās atstumtības problēmas risina Eiropas Sociālais fonds Plus<sup>63</sup>; bērnu tirdzniecības un seksuālas vardarbības pret bērniem apkarošanu – Iekšējās drošības fonds<sup>64</sup>; patvēruma, integrācijas vai atgriešanās atbalstu bērniem, kas nav ES pilsoņi, piešķir no Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda<sup>65</sup>; piekļuvi nenosūtītiem pakalpojumiem izglītības, mājokļu, veselības aprūpes, sociālās aprūpes un bērnu aprūpes jomā nodrošina saskaņā ar Eiropas Reģionālās attīstības fondu<sup>66</sup>. Reformām, investīcijām un rīcībpolitikai nākamajai bērnu un jauniešu paaudzei, piemēram, attiecībā uz izglītību un prasmēm, var izmantot arī Atvēršanas un noturības mehānismu<sup>67</sup>. Savienība līdzfinansē drošāka interneta centrus dalībvalstīs, lai nodrošinātu izpratnes veicināšanas pasākumus un resursus attiecībā uz bērnu drošību tiešsaistē. Tā arī atbalsta bērnus, aprūpētājus un pedagogus ar konsultāciju un ziņošanas pakalpojumiem, nodrošinot bērnu palīdzības tālruņus un uzticības tālruņus ziņošanai par materiāliem, kuros atspoguļota seksuāla vardarbība pret bērniem. Ar Savienības pētniecības un inovācijas pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”<sup>68</sup> tiek atbalstīti arī dažādi projekti, kas saistīti ar bērnu aizsardzību vairākās tematiskās pētniecības jomās, tostarp bērnu seksuālas izmantošanas un vardarbības ģimenē un seksuālas vardarbības novēršanā.
- (23) Savienības apņemšanās aizsargāt bērnus ir atspoguļota arī tās ārējā darbībā. 2022. gadā aptuveni 468 miljoni bērnu (vairāk nekā katrs sestais) dzīvoja konflikta zonā. 160 miljoni bērnu (9,6 % no visiem bērniem pasaulē) 2020. gadā cieta no bērnu darba<sup>69</sup>. Ik pēc 10 minūtēm kaut kur pasaulē vardarbības rezultātā mirst pusaugu meitene<sup>70</sup>. Savienības rīcība bērnu tiesību un bērnu aizsardzības uzturēšanai pasaulē

<sup>61</sup> Sk. [TAI 2024. gada pamatiniciatīva “Demokrātijas un tiesiskuma stiprināšana” – Eiropas Komisija \(europa.eu\)](#).

<sup>62</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/522 (2021. gada 24. marts), ar ko izveido Savienības rīcības programmu veselības jomā (programma “ES – veselībai”) laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 282/2014 ([OV L 107, 26.3.2021.](#)).

<sup>63</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1057 (2021. gada 24. jūnijs), ar ko izveido Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1296/2013 ([OV L 231, 30.6.2021.](#)).

<sup>64</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1149 (2021. gada 7. jūlijs) par Iekšējās drošības fonda izveidi ([OV L 251, 15.7.2021.](#)).

<sup>65</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1147 (2021. gada 7. jūlijs), ar ko izveido Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu ([OV L 251, 15.7.2021.](#)).

<sup>66</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1058 (2021. gada 24. jūnijs) par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Kohēzijas fondu ([OV L 231, 30.6.2021.](#)).

<sup>67</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar kuru izveido Atvēršanas un noturības mehānismu ([OV L 57, 18.2.2021.](#)).

<sup>68</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/695 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido pētniecības un inovācijas pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”, nosaka tās daļības un rezultātu izplatīšanas noteikumus un atceļ Regulas (ES) Nr. 1290/2013 un (ES) Nr. 1291/2013 ([OV L 170, 12.5.2021.](#)).

<sup>69</sup> Starptautiskā Darba organizācija un UNICEF, [Child labour, Global Estimates 2020, Trends and the road forward](#), 2021. gads.

<sup>70</sup> UNICEF, [“A Statistical Snapshot of Violence against Adolescent Girls”](#), 2014. gads.

balstās uz to, kā Savienība kopj un stiprina savus demokrātiskos un pamattiesību pamatus Savienībā. Jaunatnes rīcības plāna ES ārējā darbībā<sup>71</sup> mērķis ir veicināt bērnu un jauniešu jēgpilnu līdzdalību un iespēju nodrošināšanu Savienības ārējā darbībā. Dzimumu līdztiesības rīcības plāna III<sup>72</sup> mērķis ir apkarot visu veidu ar dzimumu saistītu vardarbību. Bērnu aizsardzība ir viens no galvenajiem mērķiem Savienības pamatnostādnēs par bērna tiesību veicināšanu un aizsardzību un par bērniem un bruņotiem konfliktiem<sup>73</sup>. Savienības Rīcības plānā cilvēktiesību un demokrātijas jomā (2020.–2024. gadam)<sup>74</sup> partnervalstis tiek aicinātas, piemēram, izveidot un stiprināt bērnu aizsardzības sistēmas un īstenot pilnīgas neiecietības politiku pret bērnu darbu; ierosinātā regula par tādu produktu aizliegšanu Savienības tirgū, kas izgatavoti, izmantojot piespiedu darbu, palīdzēs sasniegt šo mērķi. Šī apņemšanās tika atspoguļota arī paziņojumā par pienācīgas kvalitātes nodarbinātību<sup>75</sup>, kas atbalstīs cīņu pret bērnu darbu.

- (24) Ir ļoti nepieciešams aizsargāt bērnus no klimata pārmaiņām un vides apdraudējumiem gan ES teritorijā, gan visā pasaulē. Bērni daudz biežāk nekā pieaugušie cieš no vides degradācijas<sup>76</sup>, klimata pārmaiņu, piesārņojuma un biodaudzveidības zaudēšanas izraisīta nopietna kaitējuma, kas izraisa arī neatgriezeniskas sekas visa mūža garumā un nāvi. Tas palielina bērnu risku saskarties ar smagiem tiesību pārkāpumiem, it īpaši bruņotos konfliktos pārvietošanas, bada un pastiprinātas vardarbības dēļ<sup>77</sup>. Ir jāpievēršas klimata pārmaiņu un vides degradācijas atšķirīgajai ietekmei uz sievietēm, bērniem un neaizsargātām grupām<sup>78</sup>. 2023. gada pamatnostādnēs par dalībvalstu pielāgošanās stratēģijām un plāniem<sup>79</sup> ir uzsvērts, ka ieinteresēto personu vidū bērni ir tie, kam ir lielāka iespēja ciest no klimata pārmaiņām, un ka arī viņi ir jāiekļauj klimatadaptācijas procesā. Risinot klimata pārmaiņu problēmu, pusēm būtu jāievēro, jāveicina un jāapsver to attiecīgie pienākumi cilvēktiesību, tostarp bērnu tiesību, jomā<sup>80</sup>. Satvars attiecībā uz globālo pielāgošanās mērķi, kas pieņemts COP28<sup>81</sup>, mudina puses nodrošināt paaudžu vienlīdzību un sociālo taisnīgumu, ņemot vērā neaizsargātas grupas, tostarp bērnus. Lai to panāktu, ir jānodrošina arī aktīva bērnu līdzdalība lēmumu pieņemšanā par kritiski svarīgiem jautājumiem, kas ietekmē viņu

<sup>71</sup> “Jaunatnes rīcības plāns (YAP) ES ārējā darbībā 2022.–2027. gadam – jēgpilnas jauniešu līdzdalības un iespēju veicināšana ES ārējā darbībā ilgtspējīgai attīstībai, vienlīdzībai un mieram” (JOIN(2022)53 final).

<sup>72</sup> ES Dzimumu līdztiesības rīcības plāns (GAP) III — vērienīga programma dzimumu līdztiesībai un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanai sievietēm ES ārējā darbībā (JOIN(2020) 17 final).

<sup>73</sup> [ES pamatnostādnes par bērniem un bruņotiem konfliktiem \(atjauninātas 2008. gadā\)](#)

<sup>74</sup> ES Rīcības plāns cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam (JOIN(2020) 5 final).

<sup>75</sup> Paziņojums par pienācīgas kvalitātes nodarbinātību visā pasaulē globālas taisnīgas pārkārtošanās procesam un ilgtspējīgai atveseļošanai (COM(2022) 66 final).

<sup>76</sup> ANO īpašā referenta jautājumos par cilvēktiesību saistībām saistībā ar drošas, tīras, veselīgas un ilgtspējīgas vides izmantošanu ziņojums, [A/HRC/37/58](#), 2018. gads. 57., 58. pants.

<sup>77</sup> ANO Bērnu tiesību komiteja, Vispārējais komentārs Nr. 26 par bērnu tiesībām un vidi ar īpašu uzsvāru uz klimata pārmaiņām, 2023. gads:

<sup>78</sup> Kopīgs paziņojums “Klimata pārmaiņu un vides degradācijas ietekmes novēršana” (JOIN(2023)19 final).

<sup>79</sup> Komisijas paziņojums “Vadlīnijas par dalībvalstu pielāgošanās stratēģijām un plāniem” 2023/C 264/01 ([OV C 264, 27.7.2023.](#)).

<sup>80</sup> ES oficiālā nostāja COP28 sarunām, kas iekļauta [Padomes secinājumos par gatavošanos Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām \(UNFCCC\) Pušu 28. konferencei \(COP 28\), Dubaija](#), 2023. gada 17. oktobris.

<sup>81</sup> [UNFCCC, Globālais pielāgošanās mērķis.](#)

tiesību aizsardzību. Bērnu un jauniešu perspektīva ir daļa no Eiropas Klimata pakta<sup>82</sup> darbībām un jo īpaši Klimata pakta vēstnieku un partneru tīkla.

- (25) Šis ieteikums ir adresēts dalībvalstīm. Šo ieteikumu tiek aicinātas ievērot arī kandidātvalstis, potenciālās kandidātvalstis, kas kandidē uz pievienošanās Savienībai, un Savienības kaimiņattiecību politikas valstis,

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU.

### Priekšmets

1. Dalībvalstīm būtu jāveic efektīvi, piemēroti un samērīgi pasākumi, lai turpinātu attīstīt un stiprināt integrētas bērnu aizsardzības sistēmas ar mērķi aizsargāt bērnus no jebkāda veida vardarbības, proti, no jebkāda veida fiziskas vai psiholoģiskas vardarbības, miesas bojājumiem vai nežēlīgas, nevērīgas vai nolaidīgas izturēšanās, sliktas izturēšanās vai ekspluatācijas, tostarp no seksuālas vardarbības fiziski, tiešsaistē vai virtuālajās pasaulēs (“vardarbība pret bērniem”).
2. Dalībvalstīm būtu jāīsteno integrētāka pieeja, kas atbilst bērna interesēm. Bērns ir jebkura persona, kura ir jaunāka par 18 gadiem<sup>83</sup>.

### Bērnu izvirzīšana aizsardzības sistēmu centrā

*Bērnu kā tiesību subjektu cienīšana, viņu viedokļu uzklaušāšana un informēšana bērniem draudzīgā veidā, kā arī informētības palielināšana*

3. Dalībvalstīm vienmēr kā galvenais apsvērumus būtu jāņem vērā bērna intereses, nodrošinot, ka bērni tiek atzīti, respektēti un aizsargāti kā tiesību subjekti, kuriem ir neapstrīdamas tiesības uz aizsardzību.
4. Dalībvalstīm valsts, reģionālā un vietējā līmenī būtu jāievieš mehānismi, kas ļauj bērniem jēgpilnā, iekļaujošā, pieejamā un drošā veidā brīvi paust savu viedokli par jautājumiem, kas uz viņiem attiecas. Minētajos jautājumos dalībvalstīm būtu jāiespēcina bērni, t.i., jāņem vērā bērnu viedoklis atbilstoši viņu vecumam un briedumam un jo īpaši jānodrošina bērnu iesaistīšanās bērnu aizsardzības stratēģiju, rīcībpolitikas, programmu un pakalpojumu izstrādē, uzraudzībā un novērtēšanā.
5. Dalībvalstīm būtu aktīvi jāpalielina informētība par bērnu tiesībām un vajadzībām, par pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu bērniem un par preventīviem un aizsardzības pasākumiem. Šādiem pasākumiem būtu jāietver iespējas ziņot par nedrošām situācijām un saņemt atbalstu, tostarp psiholoģisko atbalstu, un informāciju par konkrētiem riskiem, kas saistīti ar jebkāda veida vardarbību pret bērniem, tostarp seksuālu vardarbību pret bērniem. Dalībvalstīm būtu jāsniedz informācija sabiedrībai, tostarp bērniem, viņu vecākiem un aprūpētājiem, visiem pieaugušajiem, kas saskaras ar bērniem dažādās nozarēs, un visām attiecīgajām ieinteresētajām personām.
6. Dalībvalstīm būtu jāveicina un jāsekmē piekļūstamas un bērniem draudzīgas valodas izmantošana, tostarp skolās, ar ieinteresēto personu starpniecību, plašsaziņas līdzekļu

<sup>82</sup> Sk. [Eiropas Klimata pakts – Eiropas Savienība \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/eu-press/press-releases/2020/07/14_en).

<sup>83</sup> Kā noteikts ANO Konvencijas par bērna tiesībām 8. pantā.

kampaņās, tostarp sociālajos medijos. Šāda valoda būtu jāpielāgo attiecīgo bērnu vecumam, briedumam un vajadzībām.

#### *Iekļaujošu bērnu aizsardzības sistēmu nodrošināšana*

7. Dalībvalstīm būtu jāveic atbilstīgi pasākumi, lai nodrošinātu, ka pret bērniem vienmēr izturas bez jebkādas diskriminācijas un tādā veidā, kas aizsargā viņu cieņu. Pret bērniem būtu jāizturas atbilstoši viņu vecumam, briedumam un izpratnes līmenim, un būtu jāņem vērā viņu unikālā personība, intereses un jebkādas viņu iespējamās īpašās vajadzības. Dalībvalstīm būtu jācenšas nodrošināt, ka visi bērni visā viņu daudzveidībā var vienlīdzīgi baudīt vienādas piekļuves tiesības un gūt labumu no aizsardzības visās dalībvalstu teritorijās, pilsētu, lauku un attālos apvidos un Savienības tālākajos reģionos. Saskaņā ar Hartas 21. pantu ir aizliegta “jebkāda veida diskriminācija, arī diskriminācija dzimuma, rases, ādas krāsas, etniskās vai sociālās izcelsmes, ģenētisko īpatnību, valodas, reliģijas vai pārliecības, politisko vai jebkuru citu uzskatu dēļ, diskriminācija saistībā ar piederību pie nacionālās minoritātes, diskriminācija īpašuma, izcelsmes, invaliditātes, vecuma vai dzimumorientācijas dēļ”.
8. Dalībvalstīm būtu jāsniedz mērķtiecīgs atbalsts konkrētām bērnu grupām, piemēram, trūcīgiem bērniem, bērniem, kuri nonākuši īpaši nelabvēlīgos apstākļos, un bērniem, kuriem draud diskriminācija vai kuri saskaras ar konkrētiem vardarbības riskiem, lai visiem bērniem nodrošinātu pieejamus, kvalitatīvus, bērniem piemērotus pakalpojumus un aprūpi. Dalībvalstīm jo īpaši būtu jāpievērš uzmanība ieteikumiem, kas izklāstīti Eiropas Garantijā bērniem, un šajā kontekstā pieņemtajos valsts rīcības plānos, tostarp piešķirot pienācīgus resursus.
9. Dalībvalstis tiek mudinātas valsts rīcības plānos, darbībās un stratēģijās, kas pieņemtas saistībā ar Komisijas Līdztiesības stratēģiju savienību, ES stratēģiju antisemitisma apkarošanai un ebreju dzīvesvides atbalstam un Rīcības plānu integrācijai un iekļaušanai, īstenojot attiecīgus pasākumus, kas saistīti ar bērniem, tostarp diskriminācijas pret bērniem apkarošanu un viņu aizsardzības nodrošināšanu..

#### *Bērnu drošības vajadzību garantēšana gan fiziskajā, gan digitālajā vidē*

10. Dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka bērni ir drošībā un jūtas drošībā visās fiziskajās vietās, jo īpaši skolā, tostarp pirmsskolas izglītības un aprūpes iestādēs un pēcskolas nodarbībās, kultūras pasākumos un sporta nodarbībās, kā arī sabiedriskās vietās.
11. Dalībvalstis tiek aicinātas palielināt informētību par to, cik svarīgi ir aizsargāt visas pamattiesības, ieskaitot privātumu un personas datus digitālajā vidē, un izplatīt informāciju par atbalstu, kas pieejams bērniem, kuri cietuši no vardarbības digitālajā vidē. Dalībvalstīm būtu jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka bērni ir pasargāti un jūtas droši tiešsaistē, tostarp pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot digitālo prātību un drošu digitālo tehnoloģiju izmantošanu bērnu vidū, izmantojot pieejamu valodu, kas pielāgota viņu vecumam, briedumam un vajadzībām, lai nodrošinātu, ka bērni labi jūtas digitālajā vidē. Par to būtu arī jāveicina izpratne un jānodrošina apmācības ģimenēm, aprūpētājiem un skolās, sākot no agrīna vecuma, ar attiecīgu ekspertu, piemēram, Drošāka interneta centru, atbalstu.
12. Dalībvalstis tiek mudinātas turpināt koordinētu sadarbību ar Komisiju, lai palielinātu bērnu aizsardzību, digitālo iespēju nodrošināšanu un drošību tiešsaistē, jo īpaši

īstenojot Eiropas stratēģiju “Bērniem labāks internets plus” un nodrošinot Digitālo pakalpojumu akta efektīvu izpildi. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš izpratnes veicināšanas iniciatīvām par jaunām problēmām bērnu drošības un labbūtības jomā, ko rada mākslīgais intelekts, virtuālās pasaules, pārmērīga pakļaušana digitālajam saturam, digitālie draudi (piemēram, naida runa, iebiedēšana tiešsaistē, uzmākšanās, seksuāla vardarbība pret bērniem, iedraudzināšana un vardarbīgs saturs) vai agresīva tirgvedība, un šim nolūkam īpaši būtu jāizmanto dizainā integrēti bērnu aizsardzības pasākumi.

*Bērnu neaizskaramības un psihoemocionālās veselības aizsardzība*

13. Dalībvalstīm tiek ieteikts veikt visus atbilstīgos likumdošanas, administratīvos, sociālos un izglītības pasākumus, lai aizsargātu bērnu fizisko un garīgo neaizskaramību. Šiem pasākumiem vajadzētu:
  - (a) aizsargāt bērna fizisko un garīgo neaizskaramību, attīstību un labbūtību gan fiziskajā, gan digitālajā vidē, pienācīgi ņemot vērā bērna neaizsargātību, iespējamās īpašās vajadzības un diskriminācijas riskus;
  - (b) aizsargāt bērnus no tādu neatbilstīgu komerciālo interešu ietekmes kā (digitālās) azartspēles, agresīva tirgvedība, alkohola, tabakas un neveselīgas pārtikas patēriņš, vienlaikus novēršot atkarības riskus un aizsargājot bērnus no tiem.
14. Dalībvalstīm to psihoemocionālās veselības stratēģijās būtu jānosaka bērni par prioritāru mērķgrupu un jāsniedz visaptverošs atbalsts, tostarp jānodrošina psihoemocionālās veselības traucējumu profilakse un psiholoģiskais atbalsts, lai radītu vidi, kurā bērni jūtas droši un kurā tiek uzklautas viņu bažas.
15. Dalībvalstīm būtu jāpalielina informētība par veselību, tostarp psihoemocionālās veselības problēmām un bērnu vakcināciju. Dalībvalstis tiek mudinātas atvieglot bērniem paredzētu pieejamu veselības veicināšanas un slimību profilakses programmu īstenošanu un garantēt savlaicīgu un pienācīgu medicīnisko aprūpi, psihosociālo atbalstu un izglītojošu palīdzību bērniem, kuriem ir vēža diagnoze. Tām vajadzētu arī garantēt bērniem efektīvu piekļuvi veselīgam uzturam un regulārām fiziskajām aktivitātēm. Šādās programmās būtu jāiekļauj arī bērni ar atkarībām.
16. Dalībvalstīm būtu jāatvēr pietiekami cilvēkresursi un finanšu resursi, lai sniegtu attiecīgo veselības atbalstu, tostarp piekļuvi psiholoģiskajam atbalstam jau agrīnā posmā. Šajā nolūkā dalībvalstīm būtu pēc iespējas labāk jāizmanto pieejamie Savienības līdzekļi.
17. Dalībvalstīm tiek ieteikts veikt visus atbilstīgos likumdošanas, administratīvos, sociālos un izglītojošos pasākumus, lai novērstu iebiedēšanu un aizsargātu bērnus no iebiedēšanas, tostarp iebiedēšanas tiešsaistē, izmantojot visaptverošus iebiedēšanas novēršanas plānus. Ar šādiem pasākumiem, pienācīgi ņemot vērā bērnu vecumu un neaizsargātību, būtu jātiecas apkarot vardarbību, aizspriedumus un diskrimināciju un veicināt empātiju un pozitīvu un drošu gaisotni skolā un tās apkārtnē, brīvā laika pavadīšanas pasākumos un digitālajās aktivitātēs. Šo pasākumu izstrādē būtu jāpiedalās skolotājiem un pedagogiem, izglītības iestādēm, veselības aprūpes (tostarp psihosociālās veselības) speciālistiem, skolēniem un ģimenēm. Ar minētajiem pasākumiem būtu jānodrošina profilakse un agrīna identifikācija un jāsniedz skaidras pamatnostādnes, apmācība un praktiski rīki cietušajiem, aculieciniekiem, piemēram, skolotājiem, skolu darbiniekiem, treneriem, skolēniem, vecākiem, kā arī vainīgajiem

par to, kā rīkoties, saskaroties ar iebiedēšanu, un kā tikt ar to galā. Šādos pasākumos būtu jāietver arī informācija par to, kā ziņot par iebiedēšanu un iejaukties tajā, kā meklēt palīdzību un atbalstu un kā novērst ļaunprātīgu un toksisku uzvedību.

### **Integrētu bērnu aizsardzības sistēmu vispārējais satvars**

#### *Konsekventa tiesiskā regulējuma un politikas satvara izveide un efektīva īstenošana*

18. Dalībvalstis tiek aicinātas turpināt attīstīt un stiprināt integrētas bērnu aizsardzības sistēmas, pamatojoties uz visaptverošu valsts tiesisko un politisko regulējumu, jo īpaši:
  - (c) izstrādāt valsts plānus vardarbības pret bērniem apkarošanai un viņu aizsardzības nodrošināšanai;
  - (d) noteikt pienākumus visiem attiecīgajiem dalībniekiem attiecīgajās nozarēs, piemēram, veselības, izglītības un apmācības, sociālās aizsardzības, tieslietu, tiesībaizsardzības, migrācijas un patvēruma, digitālajā, sporta, izklaides, kultūras, plašsaziņas līdzekļu, finanšu, uzņēmējdarbības un vides jomā, pilnībā ievērot, aizsargāt un pildīt bērna tiesības, tostarp īstenojot profilakses, ziņošanas un aizsardzības pasākumus un efektīvu atbalstu, kas atbilst bērnu vajadzībām;
  - (e) visos līmeņos nodrošināt valsts un Savienības tiesību aktu par bērnu aizsardzību efektīvu piemērošanu un īstenošanu;
  - (f) izvērtēt jaunus tiesību aktu un citus politikas priekšlikumus attiecībā uz to ietekmi uz bērnu aizsardzību gan no īstermiņa, gan ilgtermiņa perspektīvas.

#### *Koordinācijas struktūru un mehānismu izveide*

19. Reaģējot uz bērnu vajadzībām, dalībvalstīm būtu jāveic atbilstīgi pasākumi, lai stiprinātu koordināciju un sadarbību starp visām attiecīgajām ministrijām un nozarēm un dažādos kompetences līmeņos vietējā, reģionālā un valsts līmenī un pārrobežu situācijās. Šādai sadarbībai un koordinācijai būtu jāietver vardarbības pret bērniem novēršana, bērnu aizsardzības nodrošināšana un valstu bērnu aizsardzības sistēmu integrācijas uzlabošana.
20. Dalībvalstīm būtu jāveicina starpdisciplināra pieeja bērnu aizsardzībai, iesaistot visus bērnu aizsardzības jomas dalībniekus, tostarp privātos dalībniekus, publiskās iestādes, pilsonisko sabiedrību, ģimeni, aprūpētājus un pašus bērnus, vienlaikus atbalstot ģimenes kā primāros aprūpētājus.
21. Dalībvalstīm jo īpaši būtu jāprecizē pienākumu un atbildības sadalījums starp sabiedriskajiem dienestiem un speciālistiem, kas strādā bērnu aizsardzības jomā, vienlaikus nodrošinot to dažādo disciplīnu koordināciju un sadarbību. Dalībvalstīm būtu jāveicina pienācīgi regulēta un uzraudzīta privātā sektora un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaiste, jo īpaši sertificējot, akreditējot, reģistrējot un regulāri pārbaudot iestādes un speciālistus, kas nodrošina bērnu aprūpi un pakalpojumus.
22. Dalībvalstis tiek arī mudinātas izveidot vai izvirzīt struktūru, kuras uzdevums būtu veikt minētos sadarbības un koordinācijas pienākumus, pienācīgi ņemot vērā esošās valsts un reģionālās struktūras un mehānismus.

### *Koordinācijas veicināšana ar reģionālajiem un vietējiem dalībniekiem*

23. Ņemot vērā reģionālo un vietējo pašvaldību svarīgo lomu bērnu aizsardzībā pret vardarbību, visi ieteikumi, kas šajā ieteikumā adresēti dalībvalstīm, būtu jāsaprot kā tādi, kas ietver reģionālās un vietējās iestādes, ja jautājums ietilpst to attiecīgajā atbildības jomā.
24. Būtu jānodrošina efektīva koordinācija starp valsts, reģionālajām un vietējām iestādēm, tostarp apmainoties ar pieredzi un labu praksi.
25. Attiecīgā gadījumā valsts un reģionālajām iestādēm būtu jāsniedz pienācīgs atbalsts vietējām bērnu aizsardzības programmām, jo īpaši attiecībā uz finansējumu, apmācību, piemērotām un pieejamām telpām, bērnu aizsardzības pasākumiem un protokoliem, izpratnes veicināšanu un integrētu atbalstu un uzraudzību, iesaistot visas attiecīgās vietējās nozares, ieinteresētās personas un pašus bērnus un atbalstot vietējos pasākumus bērna vidē un kopienā.

### *Cilvēkresursu un finanšu resursu stiprināšana*

26. Dalībvalstīm būtu jāatvēr īpašs finansējums, lai nodrošinātu, ka bērnu aizsardzības dienestiem piešķirtie cilvēkresursi un finanšu resursi ir pietiekami, lai nodrošinātu efektīvu integrētu bērnu aizsardzības sistēmu valsts, reģionālā un vietējā līmenī un starp nozarēm. Nodrošinot šādu resursu piešķiršanu, dalībvalstīm būtu jāizmanto sistemātiskas uzraudzības instrumenti izmaksu noteikšanai un uz bērniem orientētai budžeta plānošanai, tostarp pēc iespējas labāk izmantojot pieejamos Savienības līdzekļus.
27. Dalībvalstīm būtu jānodrošina pienācīgs resursu piešķirums un nosacījumi, lai nodrošinātu darba pievilcību, jo īpaši ar darbaspēka plānošanu, attīstību un atbalsta sniegšanu, tostarp psihoemocionālās veselības atbalstu profesionāļiem, kuri strādā ar bērniem.
28. Dalībvalstīm būtu jāiedibina bērnu tiesību kultūra un visu profesionāļu un pieaugušo, kas saskaras ar bērniem, atbildības kultūra. Dalībvalstīm būtu jāapsver iespēja sistemātiski izstrādāt profesionālos protokolus un standartus attiecībā uz bērnu aizsardzības procedūrām un bērnu aizsardzības pasākumiem, lai nodrošinātu, ka visām organizācijām, kas strādā bērnu labā un ar bērniem, ir stabila bērnu aizsardzības politika un ziņošanas mehānismi par vardarbības situācijām.
29. Dalībvalstīm būtu jāveicina kvalitatīvas sistēmas bērnu aizsardzības speciālistiem un pieaugušajiem, kuri saskaras ar bērniem, lai nodrošinātu, ka speciālisti un praktiķi, kas strādā ar bērniem un to labā, visos līmeņos tiek pārbaudīti un pieņemti darbā ar pienācīgu rūpību.
30. Dalībvalstīm būtu jānodrošina bērnu aizsardzības speciālistiem īpaša daudzdisciplināra un uz iekļaušanu vērsta izglītība, apmācība un norādījumi par konkrētām kompetencēm, kas saistītas ar bērnu tiesībām un bērnu aizsardzības standartiem. Tam būtu jāietver izglītība, apmācība un norādījumi par vardarbības pret bērniem agrīnu pazīmju novēršanu, atklāšanu un efektīvu reaģēšanu uz tām, kā arī par bērnu psiholoģiju un saziņu vecumam piemērotā valodā, īpašu uzmanību pievēršot bērnu neaizsargātībai. Būtu jānodrošina arī apmācība par koordinācijas un sadarbības protokoliem bērnu aizsardzības jomā, tostarp par procedūrām un norādēm par speciālistu un iestāžu uzdevumiem un pienākumiem. Dalībvalstis tiek mudinātas izmantot pieejamo Savienības programmu finansējumu prasmju pilnveidei un



pār kvalificēšanai un pastāvīgi attīstīt bērnu aizsardzības speciālistu profesionālo kompetenci.

*Datu vākšana visaptverošākā veidā, uzraudzības un novērtēšanas sistēmu stiprināšana*

31. Dalībvalstīm būtu jāizstrādā īpašas datu pārvaldības metodes, lai uzlabotu to bērnu aizsardzības sistēmu uzraudzības un novērtēšanas satvaru.
32. Pilnībā ievērojot tiesību aktus par personas datu aizsardzību, dalībvalstīm būtu jāorganizē attiecīgo oficiālo dezagregētu statistikas un citu datu vākšana (no administratīviem avotiem, kā arī no apsekojumiem un cita veida kvalitatīviem un kvantitatīviem pētījumiem) par vardarbību pret bērniem un bērnu aizsardzību. Dalībvalstīm būtu arī jāveic īpaši centieni, lai turpinātu izstrādāt tendenču analīzi, periodiski vācot datus, lai varētu laikus veikt salīdzinošu analīzi par vardarbību pret bērniem un bērnu aizsardzības sistēmu efektivitāti, kā arī lai stiprinātu datu vākšanu par Savienībā pazudušiem bērniem.
33. Dalībvalstis tiek arī aicinātas izstrādāt uzraudzības un novērtēšanas sistēmas valsts un reģionālā kompetences līmenī, tostarp bērnu tiesību un labklājības rādītājus. Šādai uzraudzībai un novērtēšanai būtu jānodrošina, ka bērnu aizsardzības sistēmas tiek uzraudzītas neatkarīgi. To jo īpaši varētu nodrošināt neatkarīga valsts bērnu tiesību iestāde vai bērnu ombuds, kam ir pietiekami resursi.
34. Dalībvalstīm būtu jāturpina pētījumi par vardarbību pret bērniem un par integrētām bērnu aizsardzības sistēmām. Lai pieejamie dati būtu specifiski bērniem, pētniecībā vajadzētu tikt uz bērnu tiešu līdzdalību, izmantojot nepieciešamās procesuālos drošības pasākumus un datu aizsardzības pasākumus, kā arī piemērotu un pieejamu bērniem draudzīgu informāciju, metodes un rīkus. Minētajiem rīkiem vajadzētu būt jutīgiem pret bērnu attīstības stadiju un viņu kultūras un valodu daudzveidību, kā arī tiem jābūt pieejamiem bērniem ar invaliditāti un dažādu vecumu un izcelsmes bērniem. Pētījumu rezultāti būtu jāanalizē, izmantojot uz bērniem vērstu pieeju, rezultātu interpretācijā par prioritāti nosakot bērnu perspektīvas un pieredzi, nodrošinot, ka bērnu viedoklis un vajadzības tiek uzklautas un ka tām ir būtiska nozīme pētniecības procesā un tā iznākumā.

**Visaptverošu un koordinētu pakalpojumu nepārtrauktība bērnu vajadzību apmierināšanai**

*Nepieciešamība proaktīvi un sistēmiski novērst visu veidu vardarbību pret bērniem*

35. Lai novērstu vardarbību pret bērniem, dalībvalstīm savās integrētajās bērnu aizsardzības sistēmās būtu jāparedz pietiekami preventīvi un agrīnās identificēšanas, agrīnās brīdināšanas un agrīnās palīdzības pasākumi.
36. Dalībvalstis tiek aicinātas veicināt drošu un iekļaujošu vidi izglītībā, tostarp agrīnā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, un apmācībā, vienlaikus apkarojot diskrimināciju un reaģējot uz konkrētu neaizsargātību. Dalībvalstīm cita starpā būtu jāpalielina bērnu informētība par viņu tiesībām un atbalsta pakalpojumiem, jāapmāca speciālisti par agrīnām vardarbības pazīmēm un protokoliem, jāuzrauga un jāatbalsta bērnu un skolotāju psihoemocionālā veselība un labbūtība, jānodrošina, ka ir ieviesti attiecīgi bērnu aizsardzības pasākumi un protokoli; un jākoordinē centieni starp izglītības un citām nozarēm, lai sniegtu pilnīgu atbalstu ģimenēm un bērniem, kurus ietekmē ārpuskolas apstākļi.

37. Dalībvalstīm tiek ieteikts aizliegt miesas sodus bērniem visās vidēs un stiprināt integrētus atbalsta pakalpojumus bērniem un viņu ģimenēm. Dalībvalstīm būtu jānodrošina ģimenēm nepieciešamā sociālā aizsardzība un atbalsts, lai nodrošinātu bērnu attīstību un labbūtnību, tostarp efektīvi novēršot šādus sodus un veicot agrīnu iejaukšanos. Dalībvalstīm būtu arī jānodrošina vecāku un ģimenes atbalsts, nodrošinot nepieciešamos apstākļus ģimeņu izšķiršanas novēršanai bērna vislabākajās interesēs.

*Nodrošināt ziņošanu par gadījumiem, kad notiek vardarbība pret bērniem, un šo lietu nodošanu*

38. Dalībvalstīm, ievērojot bērna tiesības, jo īpaši tiesības uz privātumu, būtu jāievieš droši, konfidenciāli, bērniem draudzīgi un plašai publiskai zināmi sūdzību un ziņošanas mehānismi, tostarp izmantojot diennakts palīdzības tālruņus, uzticības tālruņus un tiešsaistes pakalpojumus. Šādiem mehānismiem vajadzētu būt pieejamiem, tajos būtu jāizmanto vecumam atbilstoša valoda un tie būtu jāpielāgo bērnu īpašajām vajadzībām. Dalībvalstīm būtu jāveic atbilstīgi pasākumi, lai nodrošinātu, ka bērni ir labi informēti par savām tiesībām izmantot šos ziņošanas mehānismus.
39. Dalībvalstīm tiek ieteikts skaidri definēt noteikumus par ziņošanu par vardarbības pret bērniem gadījumiem. Ja vardarbībā ir iesaistīta persona, kam ir vecāku atbildība, vai ir iespējams cits interešu konflikts starp cietušo bērnu un personu, kam ir vecāku atbildība, dalībvalstis ņem vērā bērna intereses un nodrošina, ka tādu darbību veikšana, kurām ir jāsaņem piekrišana, nav atkarīga no tā, vai tām piekrīt vai nepiekrīt persona, kam ir vecāku atbildība.
40. Būtu jāprasa, lai profesionāļi, jo īpaši profesionāļi, kas strādā ciešā saskarē ar bērniem bērnu aizsardzības, izglītības, bērnu aprūpes un veselības aprūpes nozarē, ziņotu kompetentajām iestādēm, ja viņiem ir pamatots iemesls uzskatīt, ka saskaņā ar Savienības vai valsts tiesību aktiem ir izdarīts vai varētu tikt izdarīts sodāms nodarījums.
41. Ziņošanai par vardarbību pret bērniem paredzētiem sūdzību mehānismiem vajadzētu būt pieejamiem visiem bērniem, personām, kam ir vecāku atbildība, vai citam atbilstošam pieaugušajam, kas pārstāv viņu intereses, un trešām personām.
42. Dalībvalstīm būtu jāizveido visaptveroši daudzdisciplīnu mehānismi sūdzību iesniegšanai par vardarbību pret bērniem, aptverot visas attiecīgās nozares, tostarp veselības aprūpes (ieskaitot psihoemocionālās veselības), sociālās aizsardzības, izglītības un tieslietu un tiesībaizsardzības nozares.
43. Šiem sūdzību, ziņošanas un lietu nosūtīšanas mehānismiem vajadzētu saņemt pienācīgus resursus un būt labi koordinētiem integrētā bērnu aizsardzības sistēmā, lai izvairītos no nepamatotas kavēšanās atbalsta sniegšanā.

*Daudznozaru atbalsta pakalpojumu nepārtrauktības nodrošināšana vardarbības pret bērniem gadījumos*

44. Dalībvalstīm būtu jānodrošina integrēta lietu pārvaldība, kuras laikā tiek sniegts vecumam piemērots un holistisks atbalsts, piemēram, medicīniskā aprūpe, emocionālais, psiholoģiskais un izglītības atbalsts un jebkāds cits piemērots atbalsts, kas nepieciešams, ņemot vērā bērna individuālos apstākļus. Dalībvalstīm būtu

jāparedz, ka saskarsmē ar bērnu tiek iecelts atbilstošs pieaugušais, kas sazinās ar kompetento iestāžu kontaktpersonām.

45. Dalībvalstīm būtu jānodrošina attiecīga koordinācija ar sociālajiem dienestiem, lai sniegtu palīdzību un atbalstu cietušajiem bērniem, viņu ģimenei un citiem aprūpētājiem, tiklīdz kompetentajām iestādēm ir pamatoti pierādījumi par vardarbību. Būtu jāizveido arī īpašas atbalsta un agrīnas intervences programmas bērniem, kuri ir izdarījuši noziedzīgus nodarījumus vai attiecībā uz kuriem pastāv noziedzīga nodarījuma izdarīšanas risks tādu iemeslu dēļ, kas ir skaidri saistīti ar viņu ģimenes vai sadzīves apstākļiem.

*Deinstitutionalizācija un pāreja uz kvalitatīvu ģimenē un kopienā balstītu aprūpi un pakalpojumiem, pienācīgi ņemot vērā bērna intereses*

46. Dalībvalstīm būtu jāveic visi pasākumi, lai nodrošinātu, ka prioritāte tiek piešķirta ģimenē un kopienā balstītai bērnu aprūpei, vispirms ņemot vērā vislabākās bērna intereses, un ka pienācīgi tiek ņemtas vērā katra bērna vajadzības un vēlmes, ja bērni tiek nodoti alternatīvā aprūpē. Nabadzība nedrīkst būt vienīgais iemesls bērnu nodošanai alternatīvajā aprūpē.
47. Dalībvalstīm būtu jāiegulda līdzekļi kvalitatīvos ārpus aprūpes iestādēm sniegtos ģimenēs un kopienās balstītos pakalpojumos, tostarp pieejamos mājokļos, lai pēc iespējas ātrāk atbalstītu bērnus ar invaliditāti un viņu ģimenes, tādējādi novēršot bērnu ar invaliditāti ievietošanu iestādēs un atbalstot viņu pilnīgu iekļaušanu un līdzdalību sabiedrībā.
48. Dalībvalstīm būtu jāveicina valsts stratēģijas un programmas, lai bērnu interesēs paātrinātu deinstitutionalizāciju un pāreju uz kvalitatīviem ģimenē un kopienā balstītiem aprūpes pakalpojumiem bērniem bez vecāku aprūpes un bērniem ar invaliditāti. Dalībvalstīm būtu jāpieņem un jāizmanto laba prakse attiecībā uz bērnu ar invaliditāti deinstitutionalizāciju, lai stiprinātu pāreju no institucionālās aprūpes uz pakalpojumiem, kas sniedz atbalstu kopienā.
49. Lai nodrošinātu pāreju uz deinstitutionalizāciju bērnu interesēs, dalībvalstis tiek aicinātas risināt audžuģimeņu trūkuma problēmu, jo īpaši attiecībā uz bērniem nedrošā situācijā vai ar sarežģītām vajadzībām, vai lai neizšķirtu brāļus un māsas. Būtu jāpiešķir pienācīgi resursi, lai nodrošinātu attiecīgus atbalsta pakalpojumus aprūpei kopienā vai ģimenē. Būtu jānodrošina arī attiecīga pārbaude un uzraudzība, un jādara viss iespējamais, lai izvairītos no vairākkārtējas tādu bērnu pārvietošanas no vienas vietas uz otru, kuri nedzīvo kopā ar savu izcelsmes ģimeni. Būtu jāapsver paraugprakse attiecībā uz pārejas posmu un reintegrāciju izcelsmes ģimenē. Būtu jāizvairās no bērnu, kuriem nav ģimenes aprūpes, uzņemšanas nepiemērotās vietās (piemēram, viesnīcā vai slimnīcās), izņemot gadījumus, kad tas ir ārkārtas pārejas posms uz iespējami īsāku laiku, un nodrošinot attiecīgus aizsardzības pasākumus.
50. Dalībvalstīm būtu arī jānodrošina visaptverošas atbalsta un sagatavošanas programmas, lai palīdzētu bērniem un jauniešiem, tostarp bērniem un jauniešiem ar invaliditāti un nepavadītiem migrantu bērniem, pārejā no alternatīvās aprūpes vai bērnu tiesu sistēmas, vai jebkurām citām slēgtām vai daļēji slēgtām iestādēm uz neatkarīgu dzīvi un pilnīgu iekļaušanu sabiedrībā. Dalībvalstis tiek mudinātas nodrošināt, ka valsts bērnu aizsardzības sistēmas izstrādā īpašus plānus, lai novērstu cilvēku tirdzniecību, tostarp tādu bērnu tirdzniecību, kas atrodas aprūpes iestādēs vai slēgtās iestādēs pārejas procesā.

### *Ceļā uz bērniem draudzīgāku tiesu sistēmu*

51. Dalībvalstīm būtu jāveic vajadzīgie pasākumi, lai novērstu trūkumus savu valsts tiesu sistēmu spējā apmierināt bērnu vajadzības un veicināt viņu tiesību efektīvu īstenošanu. Dalībvalstīm jo īpaši, ievērojot piemērojamus noteikumus saskaņā ar valsts un Savienības tiesību aktiem, būtu jācenšas nodrošināt, ka:
- (g) tiesvedība, kurā iesaistīti bērni, ir pielāgota viņu vecumam, vajadzībām un neaizsargātībai;
  - (h) bērni tiek individuāli novērtēti un atbalstīti pirms tiesvedības, tās laikā un pēc tās, ja nepieciešams un pamatojoties uz lietas individuālajiem apstākļiem, atbilstoši viņu īpašajām vajadzībām, ņemot vērā viņu vecumu, briedumu un uzskatus;
  - (i) kriminālprocesā bērni var saņemt īpašus aizsardzības pasākumus, tostarp izmantot saziņas tehnoloģijas un citus tehniskus līdzekļus pierādījumu sniegšanai vai iegūšanai, ņemot vērā viņu īpašo neaizsargātību un ņemot vērā viņu vajadzību novērtējumu;
  - (j) bērni viegli pieejamā un bērniem draudzīgā valodā, ņemot vērā visas viņu īpašās vajadzības, saņem informāciju par tiesu iestāžu pieejamību, tāda tiesvedības procesa vispārējiem aspektiem, kurš attiecas uz viņiem, un viņu tiesībām saistībā ar šādu tiesvedību;
  - (k) bērni tiek uzklausi tiesvedībā attiecībā uz visiem jautājumiem, kas viņus skar, un viņiem tiek sniegta patiesa un reāla iespēja paust savu viedokli vai nu tieši, vai ar pārstāvja starpniecību; viņu viedoklis būtu jāņem vērā jautājumos, kas uz viņiem attiecas, ņemot vērā viņu vecumu un briedumu, un būtu jāizvairās no sekundāras viktimizācijas, ko izraisa vairākkārtēja uzklausišana un nopratināšana;
  - (l) bērniem visos tiesvedības posmos ir pieejama juridiskā palīdzība, kas ietver bezmaksas un efektīvu juridisko palīdzību juridisku konsultāciju un juridiskās pārstāvības veidā;
  - (m) bērniem visos tiesvedības posmos ir pieejami bezmaksas mutiskās un rakstiskās tulkošanas pakalpojumi;
  - (n) bērniem pārrobežu lietās ir piekļuve videokonferencēm vai citai attālinātas saziņas tehnoloģijai, lai piedalītos tiesvedībā un sniegtu pierādījumus;
  - (o) visā tiesvedības laikā bērnus pavada persona, kam ir vecāku atbildība, vai cits atbilstošs pieaugušais;
  - (p) tiek aizsargāts tiesvedībā iesaistīto bērnu privātums un personas dati;
  - (q) brīvības atņemšanu bērniem, jo īpaši migrantu bērniem, vienmēr izmanto kā galējo līdzekli, kas aprobežojas ar īsāko atbilstošo laikposmu un tiek pieņemts, pamatojoties uz informāciju par bērna individuālu novērtējumu, un ir pieejami atbilstoši alternatīvi pasākumi;
  - (r) tiek veicināta recidīvisma novēršana, izstrādājot atbilstošas profilakses un rehabilitācijas programmas personām, kuras ir notiesātas par noziegumu, kas uzskatāms par vardarbību pret bērniem;
  - (s) ir pieejamas alternatīvas tiesvedībai, piemēram, atjaunojošās justīcijas pakalpojumi, mediācija, novirzīšana (no kriminālvajāšanas) un alternatīva

strīdu izšķiršana, ja vien tās var kalpot bērna interesēm, bet nodrošinot, ka šādas alternatīvas nekavē bērna piekļuvi tiesas iestādēm un tiesvedībai.

52. Dalībvalstīm būtu jāizveido vienota sistēma sadarbībai un koordinācijai starp profesionāļiem, kas strādā ar bērniem vai to labā tiesvedībā vai intervences pasākumos, kuros iesaistīti bērni vai kuri skar bērnus.
53. Dalībvalstīm būtu jāatvēr īpašs finansējums, lai nodrošinātu mērķtiecīgu daudzagentūru sadarbības un koordinācijas pieeju nolūkā atbalstīt bērnus, kas saskaras ar tiesu sistēmu, jo īpaši noziegumos cietušos, tostarp izveidojot bērnu mājas saskaņā ar bērnu mājas (*Barnahus*) modeli vai jebkuru citu līdzvērtīgu modeli, kas ir labvēlīgs bērnu tiesībām. Dalībvalstīm būtu pēc iespējas labāk jāizmanto pieejamie līdzekļi un tehniskais atbalsts Savienības līmenī.
54. Dalībvalstīm būtu jāuzlabo sadarbība bērnu aizsardzības lietās ar pārrobežu ietekmi, tostarp izmantojot attiecīgo dalībvalstu centrālo iestāžu palīdzību, kas izraudzītas saskaņā ar Padomes Regulu (ES) 2019/1111<sup>84</sup>, piemēram, pastiprinot novēršanas centienus, apmainoties ar paraugpraksi starp dalībvalstīm, jo īpaši saistībā ar Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklu civillietās un komercietās, un atvieglojot un stiprinot starptautisko sadarbību starp dalībniekiem, kas atbalsta bērnus.

### **Īpaši pasākumi bērnu migrantu aizsardzībai**

55. Īstenojot jauno Migrācijas un patvēruma paktu un ar to saistītās reformas savās uzņemšanas sistēmās, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka bērnu aizsardzībai tajās ir centrāla vieta, un pastāvīgi jāņem vērā bērna intereses. Tas ietver skaidras un agrīnas procedūras individuālu interešu novērtēšanai un visu attiecīgo procedūru un uzņemšanas sistēmu pielāgošanas nodrošināšanu, lai prioritārā kārtā ņemtu vērā bērnu vecumu, vajadzības un neaizsargātību saskaņā ar Savienības un starptautiskajām tiesībām. Integrētām lietu pārvaldības sistēmām būtu jāietver un maksimāli jāpalielina vajadzīgā centienu un informācijas sinerģija starp valsts dalībniekiem un iestādēm, tostarp valstu bērnu aizsardzības dienestiem, kā arī ar pilsonisko sabiedrību un starptautiskām organizācijām, veicinot to iesaistīšanos operatīvā atbalsta un uzraudzības procesos, jo īpaši pie robežām. Būtu jāpieliek īpašas pūles, lai nodrošinātu bērnu piekļuvi specializētiem pakalpojumiem un organizācijām attālās vietās.
56. Dalībvalstīm būtu jāpieliek īpašas pūles, lai kā būtisku daļu no integrētām bērnu aizsardzības sistēmām nepavadītiem bērniem paplašinātu un stiprinātu šo bērnu aizbildnības sistēmas, tostarp nodrošinot pietiekamu likumīgo aizbildņu vai pārstāvju ātru iecelšanu un piedaloties Eiropas aizbildnības tīkla darbībās, apzinot paraugpraksi un apmainoties ar speciālajām zināšanām. Dalībvalstīm būtu arī jānodrošina efektīvs atbalsts visu nepavadītu bērnu pārejas posmā uz pieaugušo dzīvi.
57. Dalībvalstis tiek mudinātas izveidot valsts integrētas bērnu aizsardzības sistēmas, kas ir gatavas bērnu migrantu atšķirīgajiem apstākļiem (bērni bez pavadības, cilvēku tirdzniecības upuri, bērni, kuri lūdz starptautisko aizsardzību vai kuri apvienojas ar ģimeni, un bērni, kas integrējas vietējā kopienā un piekļūst vispārējiem

---

<sup>84</sup> Padomes Regula (ES) 2019/1111 (2019. gada 25. jūnijs) par jurisdikciju, lēmumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par bērnu starptautisko nolaupišanu ([OV L 178, 2.7.2019.](#)).

pakalpojumiem). Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka bērnu aizsardzības sistēmām tiek nodrošināti pietiekami resursi un to personāls ir pienācīgi apmācīts, lai reaģētu uz konkrētām problēmām, ar kurām šie bērni saskaras, un ka organizācijās, kas ir tiešā saskarē ar bērniem, ir ieviesta iekšējā bērnu aizsardzības politika. Personas, kas saskaras ar bērniem, jo īpaši būtu jāinformē un jāapmāca par starpkultūru saziņas un ar psihoemocionālo veselību saistītiem aspektiem. Dalībvalstis tiek mudinātas nodrošināt, ka visiem bērniem tiem saprotamā un vecumam un kontekstam piemērotā veidā tiek sniegta attiecīga informācija par viņu tiesībām un procedūrām.

58. Dalībvalstīm būtu jāpalielina migrantu bērnu un migrantu izcelsmes bērnu līdzdalība izglītībā, tostarp agrīnajā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, vienlaikus nodrošinot, ka šādas programmas ir piemērotas bērniem no dažādām kultūrām un ar dažādām valodu zināšanām. Būtu jāveicina arī papildu pasākumi, lai nodrošinātu, ka pārvietotie bērni uztur sakarus ar izcelsmes valsti.

### **Bērnu aizsardzība kā Savienības globāla prioritāte**

#### *Integrētas bērnu aizsardzības pieejas stiprināšana ārējā darbībā*

59. Dalībvalstīm to ārējā darbībā, tostarp ārvalstu diplomātijā, attīstības sadarbībā un humānās palīdzības pasākumos, būtu jāievēro bērnu tiesības, kā noteikts starptautiskajos cilvēktiesību un humanitāro tiesību instrumentos, īpašu uzmanību pievēršot tiesībām dzīvot bez vardarbības un tiesībām uz aizsardzību.
60. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka to ārējā darbība palīdz apkarot visu veidu vardarbību pret bērniem, piemēram, vardarbību ģimenē, cilvēku tirdzniecību, seksuālu vardarbību, ar dzimumu saistītu vardarbību, tostarp sieviešu dzimumorgānu kropliošanu un bērnu laulības, kā arī jebkāda veida iebiedēšanu un miesas sodus. Dalībvalstis tiek aicinātas ārējā atbalsta darbībā apsvērt integrētu pieeju bērnu aizsardzībai, tostarp sociālajai aizsardzībai.
61. Dalībvalstīm būtu jāmazina bruņotu konfliktu tūlītējā un ilgtermiņa ietekme uz bērniem, par prioritāti jānosaka bērnu aizsardzība konflikta zonās, jānovērš seši smagie pārkāpumi pret bērniem un jāreaģē uz tiem, jāveicina tas, ka visas konfliktā iesaistītās puses ievēro starptautiskās cilvēktiesības un humanitārās tiesības, jāpalīdz rehabilitēt un reintegrēt bērnus, kas iepriekš bijuši saistīti ar bruņotajiem spēkiem un bruņotiem grupējumiem, un jāveicina viņu atgriešanās un repatriācija<sup>85</sup>.
62. Dalībvalstīm būtu jāstiprina to reakcija uz bruņotu konfliktu skarto bērnu īpašajām vajadzībām un neaizsargātību un jāatbalsta vecumam un dzimumam atbilstošas kopienā balstītas integrētas sociālās aizsardzības sistēmas konfliktu skartajās valstīs, lai palīdzētu novērst un mazināt bērnu tiesību pārkāpumus, kā arī palīdzēt bērniem no tiem atgūties un reaģēt uz tiem.
63. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta efektīvi pasākumi, lai nodrošinātu saukšanu pie atbildības par smagiem pārkāpumiem pret bērniem bruņotos konfliktos.

#### *Bērnu darba izskaušana*

64. Dalībvalstīm būtu jāpastiprina centieni pilnībā izskaust bērnu darbu, jo īpaši novēršot bērnu darba izmantošanu to uzņēmumu piegādes ķēdēs, kuri darbojas Savienībā un

<sup>85</sup> Ņemot vērā [ES pamatnostādnes par bērniem un bruņotiem konfliktiem](#).

ārpus tās. Dalībvalstis tiek arī aicinātas novērst bērnu darbu un risināt pamatcēloņus, tostarp ārējā atbalsta darbībā izmantojot integrētu pieeju bērnu un ģimeņu sociālajai aizsardzībai.

65. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta starptautiskās sadarbības centieni, ne tikai pieņemot pilnīgas neiecietības politiku attiecībā uz bērnu darbu, bet arī padarot pienācīgas kvalitātes nodarbinātību par realitāti pieaugušajiem un jauniešiem, kas vecāki par minimālo darba vecumu, lai panāktu vispārēju piekļuvi sociālajai aizsardzībai, atbalstot pamattiesības darbā un veicinot sociālo dialogu.

#### *Bērnu aizsardzība pret klimata pārmaiņu un vides apdraudējumu ietekmi uz viņu tiesībām*

66. Dalībvalstis tiek aicinātas iesaistīt bērnus un stiprināt pilsonisko sabiedrību, tostarp bērnu tiesību organizācijas, tādu lēmumu pieņemšanā, kas saistīti ar klimata pārmaiņām. Dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt, ka bērni var brīvi paust savu viedokli un ka šādi viedokļi būtu jāņem vērā, izstrādājot un īstenojot saistītos pasākumus, jo īpaši attiecībā uz procesiem, kas saistīti ar pielāgošanos klimata pārmaiņām.
67. Dalībvalstīm tiek ieteikts novērst un labot vides apdraudējumu un kaitējuma ietekmi uz bērnu tiesībām un savos klimata pārmaiņu mazināšanas plānos iekļaut bērnu aizsardzības un bērniem pielāgotu pieeju. Būtu jāparedz īpaši risinājumi attiecībā uz bērniem nolūkā samazināt gan īstermiņa, gan ilgtermiņa klimata pārmaiņu ietekmi uz bērnu tiesībām, tostarp pieņemot uz bērnu tiesībām balstītu pieeju klimata pārmaiņu izraisītai migrācijai un pārvietošanai.

#### **Izmantot iespējas, ko sniedz pašreizējās Savienības atbalsta darbības**

68. Dalībvalstīm būtu jāizmanto un jānodrošina ieinteresētās personas un speciālisti, kas iesaistīti bērnu aizsardzības sistēmās, gūt labumu no plašajiem to rīcībā esošajiem instrumentiem Savienības līmenī, piemēram, likumdošanas, politikas un komunikācijas apmācības un izpratnes veicināšanas pasākumiem, paraugprakses apmaiņas, kartēšanas un progresu ziņojumu sagatavošanas, kā arī no finansiālā un tehniskā atbalsta, lai turpinātu attīstīt un stiprināt savas bērnu aizsardzības sistēmas un nodrošinātu, ka tās darbojas integrētā veidā bērna interesēs.
69. Dalībvalstis tiek aicinātas nodrošināt koordinētu pieeju valsts, makroreģionālajā, reģionālajā un vietējā līmenī Savienības līdzekļu plānošanā un īstenošanā, iesaistot vietējās un reģionālās iestādes, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, tostarp organizācijas, kas strādā ar bērniem un to labā, un sociālos un ekonomiskos partnerus Savienības fondu programmu sagatavošanā, pārskatīšanā, īstenošanā un uzraudzībā.
70. Dalībvalstis tiek mudinātas izmantot un popularizēt ES Bērnu līdzdalības platformu, kas īpaši izstrādāta, lai ļautu sadzirdēt bērnu viedokli un apvienotu esošos bērnu līdzdalības mehānismus Savienības līmenī.
71. Dalībvalstis tiek mudinātas aktīvi apmainīties ar paraugpraksi un pierādījumiem, kas iegūti par bērnu aizsardzības pakalpojumu integrācijas modeļiem, un sniegt ieguldījumu ES Bērnu tiesību tīkla darbā. Šādam ieguldījumam būtu jāveicina dialogs un savstarpēja mācīšanās starp dalībvalstīm.
72. Dalībvalstīm būtu jāatbalsta rīku, piemēram, pašuzraudzības rīku, izmantošana, lai novērtētu savu bērnu aizsardzības uzraudzības un izvērtēšanas sistēmu un esošo datu sistēmu kvalitāti, un vajadzības gadījumā jāatbalsta rīcības plānu izstrāde un

īstenošana, lai uzlabotu ar bērnu aizsardzību saistīto datu pieejamību, kvalitāti un salīdzināmību.

73. Dalībvalstis tiek aicinātas pēc iespējas labāk izmantot sadarbību un koordināciju, kas jau pastāv starp attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp starptautiskajiem partneriem, piemēram, Eiropas Padomi, Starptautisko Darba organizāciju un Apvienoto Nāciju Organizāciju, un pilsonisko sabiedrību Savienības, valstu, reģionālā un vietējā līmenī.
74. Dalībvalstis tiek aicinātas pēc iespējas labāk izmantot Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras sniegto atbalstu šā ieteikuma īstenošanā, kā arī citās attiecīgās ES Bērnu tiesību stratēģijas jomās, jo īpaši attiecībā uz tehnisko palīdzību un metodoloģisko atbalstu, piemēram, datu vākšanas pasākumu izstrādē un īstenošanā.

Strasbūrā, 23.4.2024

*Komisijas vārdā –  
Dubravka ŠUICA  
Priekšsēdētāja vietniece*

